

zondag

07.06.2015

15.00 Kamermuziekzaal

14.15 Interview met Andrea

Voets door Klaas Coulembier

Andrea Voets

De beste harpmuziek uit de vorige eeuw

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografie

Andrea Voets (BE) sloot in 2012 haar studies harp af bij Erika Waardenburg aan het conservatorium van Amsterdam. Ze streeft ernaar om een zo breed mogelijk interesseveld te ontplooiën en studeerde naast muziek ook nog filosofie en spreekt verschillende Oosterse talen. Dankzij een beurs volgde ze ook een masterstudie harp bij Maria Graf in Berlijn. Sindsdien verdeelt ze haar tijd tussen Duitsland, Nederland en België. Sinds het najaar van 2014 doceert ze ook haar zelf opgezette cursus 'praktische muziekfilosofie voor musici' aan de Hochschule für Musik Hanns Eisler in Berlijn. Als muzikante staat Voets voor non-conformisme en authenticiteit en combineert ze het liefst haar vele interesses in multidisciplinaire concertprogramma's.

Uitvoerder en programma

Andrea Voets: harp

—

Paul Hindemith (1895-1963)

Sonate für Harfe (1939)

- Mässig schnell
- Lebhaft
- Lied

Benjamin Britten (1913-1976)

Suite for Harp, opus 83 (1969)

- Overture
- Toccata
- Nocturne
- Fugue
- Hymn (St. Denio)

Claude Debussy (1862-1918)

La fille aux cheveux de lin (1909-1910)

Luciano Berio (1925-2003)

Sequenza II (1963)

— pauze —

Marcel Grandjany (1891-1975)

Rhapsodie (1923)

Toshio Hosokawa (1955)

Two Japanese Folk Songs (2008)

- Falling cherry blossoms
- Lullaby of Itzuki

Raymond Murray Schafer (1933)

The Crown of Ariadne (1980)

- Ariadne awakens
- Ariadne's dance
- Dance of the bull
- Labyrinth dance (Theseus and Ariadne)

Dit concert maakt deel uit van de Scoop-reeks en wordt live opgenomen. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

De moderne harp: meer dan romantisch getokkel

De harp is een van de oudste instrumenten ter wereld. Er bestaan eindeloos veel varianten, van Keltische tot Indische harpen, van jachtbogen waarop één snaar gespannen is tot uitgebreide snarenkasten. De moderne concertharp werd in het begin van de 19e eeuw ontwikkeld en op punt gezet door pianobouwer Sébastien Érard. Hij ontwikkelde een ingenieus pedalensysteem om met minder snaren toch alle toonhoogtes te kunnen spelen. In de 19e-eeuwse orkestmuziek diende de harp nog vooral voor effecten en sfeerschepping. Componisten in de 20e eeuw ontdekten nieuwe mogelijkheden voor het instrument en gingen ook solistische muziek voor harp schrijven. Heel vaak waren getalenteerde harpisten een bron van inspiratie.

Dat laatste was ook het geval bij **Benjamin Britten**. De vriendschap tussen Britten en Mstislav Rostropovich is een van de meest bekende voorbeelden, en leidde tot maar liefst vijf topwerken in de celloliteratuur. Veel minder bekend is de suite die hij tussen de *Tweede* en de *Derde cellosuite* componeerde voor harp. Nochtans vinden we in deze suite dezelfde kwaliteiten terug als in de cellomuziek. Ook hier componeerde hij met een specifieke muzikant in gedachten, de Welshe harpist Osian Ellis (1928). Toen Britten later omwille van zijn gezondheid niet langer zijn partner Peter Pears kon begeleiden op de piano, nam Osian Ellis deze rol over.

De *Suite voor harp* bevat – net zoals de cellosuites – enkele duidelijke verwijzingen naar de muziek uit de barok. Britten had een grote voorliefde voor dat repertoire en voor de muziek van Bach, en dat blijkt ook uit de titels van de verschillende delen van deze suite. Deel 2 en 4 zijn respectievelijk een toccata en een fuga, dé barokke genres

bij uitstek. Deze delen worden van elkaar gescheiden door een nocturne, een vorm die we vooral in de romantiek terugvinden. De inleidende ouverture en de afsluitende hymne geven deze suite een symmetrische opbouw. De vijfde beweging is eigenlijk een variatiereeks op een Welsh thema, een eerbetoon aan de opdrachtgever en inspiratiebron van het werk.

Dat componisten niet vanuit een ivoren toren en in alle eenzaamheid componeren blijkt ook uit de *Sonate* die **Paul Hindemith** in 1939 voor harp componeerde. In de jaren 1930 schreef Hindemith opvallend veel sonates voor allerlei instrumenten. Hindemith kon al deze instrumenten min of meer bespelen, behalve de harp. En hoewel hij de speeltechniek van de harp toch op een opvallend scherpe wijze wist aan te wenden in zijn sonate, was hij pas tevreden met het werk nadat ook enkele professionele harpisten de partituur hadden doorgespeeld om hier en daar verbeteringen aan te brengen. In de *Sonate* zoekt Hindemith eerder de eenvoud op dan de virtuositeit. Dat wil echter niet zeggen dat het werk geen uitdaging vormt voor uitvoerders. Net die openheid geeft het werk een fragiel karakter, waarbinnen elk detail belangrijk is. Het derde en laatste deel van de sonate is een lied zonder woorden, geënt op een gedicht van de 18e-eeuwse Duitse dichter Ludwig Christoph Heinrich Hölty.

Luciano Berio componeerde in een tijdsspanne van een kleine halve eeuw maar liefst 14 werken met de titel *Sequenza*, telkens voor een ander solistisch instrument. In deze composities onderzoekt hij de speltechnische mogelijkheden van het instrument in kwestie. Daarnaast heeft Berio ook aandacht voor de specifieke 'karakters' die bij een instrument horen. Zo voorzag hij de *Sequenza XIII* voor

accordeon van de ondertitel *Chanson* om te alluderen op het frequente gebruik van de accordeon in de Franse lichte muziek. In *Sequenza II* voor harp onderzoekt Berio de typische romantische gestes waarmee het instrument geassocieerd wordt: de zwierige arpeggio's en het frivole getokkel op de snaren. Hij speelt met die karakteristieke bewegingen, maar exploreert ook de andere mogelijkheden om het instrument te laten klinken. Zo maakt hij veelvuldig gebruik van speeltechnieken zoals glissando's, slagwerkachtige klanken en flageolettonen (ij klinkende tonen die bekomen worden door de snaar halverwege zachtjes af te dempen). Net zoals Benjamin Britten componeerde ook Berio graag voor specifieke muzikanten. *Sequenza II* is geschreven op het lijf van de Franse harpist Francis Pierre, die het werk trouwens al in twee verschillende uitvoeringen op cd zette.

Marcel Grandjany was zelf een harpist en wist dus als geen ander hoe hij voor het instrument moest componeren. Eigen aan een rapsodie is de snelle afwisseling tussen contrasterende elementen, nu eens snel en opgejaagd, dan weer rustig en bedachtzaam. Het werk – een klassieker in het harprepertoire – baadt in een Frans-impressionistische sfeer; de stijl van Grandjany is duidelijk gekleurd door de erfenis van **Claude Debussy**. Dat valt des te meer op wanneer het werk samen in één programma komt met *La fille aux cheveux de lin*. Deze korte klankschildering is de achtste prelude uit het eerste boek *Préludes* van Debussy en is genoemd naar een gedicht van de 19e-eeuwse Franse dichter Leconte de Lisle. Hoewel het origineel voor piano is, leent het werk, met zijn filigraanstructuur, zich perfect voor een uitvoering op harp. De snaren van de harp klinken even fragiel als de vlasharen van het meisje in het gedicht.

Toshio Hosokawa vindt zijn inspiratie in de natuur. Zijn voorliefde voor bloemen is gekend, en dat blijkt ook uit zijn *Two Japanese Folk Songs*. Hosokawa is niet alleen geïnspireerd door de Japanse volksmuziek en cultuur, maar roept ook de Japanse sfeer op, binnen de moderne klankwereld. Er zijn momenten waarop de harp klinkt als een Japanse Koto, een traditioneel snaarinstrument. Op die manier realiseert Hosokawa – die vanuit Japan naar Berlijn trok om er compositie te studeren – een versmelting van eeuwenoude (oosterse) tradities en hedendaagse (westerse) compositiemiddelen.

The Crown of Ariadne, een compositie voor harp en kleine percussie-instrumenten van de Canadese componist **Raymond Murray Schafer**, is de grote finale van dit programma. Schafer maakt gebruik van alle mogelijke compositietechnieken, zonder zich aan één of ander -isme te willen vastknopen. Zijn muziek is meestal dramatisch en beschrijvend, en hij schuwt de overlappingen niet met andere kunstvormen zoals dans, theater of rituele handelingen. Dit werk maakt deel uit van een reeks muziektheaterwerken onder de gemeenschappelijke titel *Patria*. Hij schreef *The Crown of Ariadne* voor de Canadese harpiste Judy Loman. De harp stelt de figuur van Ariadne voor, de dochter van koning Minos van Kreta. De held Theseus kon de minotaurus in het labyrint doden en dankzij de draad die Ariadne hem had meegegeven vond hij de weg terug naar buiten. In ruil moest hij met haar trouwen, maar hij liet haar achter op het eiland Naxos, waar ze uiteindelijk de liefde zou vinden bij de god Dionysos. De combinatie met de slagwerkinstrumenten maakt van dit werk een theatrale uitdaging voor elke harpist.

De sequenza's van Berio

De Italiaanse componist Luciano Berio (1925-2003) schreef dertien van zijn veertien sequenza's (solostukken voor diverse instrumenten of stem) tussen 1958 en 1995. *Sequenza XIV* voor cello (de laatste) dateert van 2002, een jaar voor zijn overlijden. In feite componeerde Berio vijftien sequenza's, want *Sequenza IX* bestaat uit twee afzonderlijke sequenza's: *Sequenza IXa* voor klarinet en *IXb* voor altsaxofoon (1980/1981). De sequenza's I tot XIII worden voorafgegaan door een tweeregelig vers. Al deze verzen werden geschreven in 1994-95 door de Italiaanse auteur en vriend van Berio, Edoardo Sanguineti, die onder meer met Berio samenwerkte in werken zoals *Epifanie* (1959-61), *Laborintus II* (1963-65) en *A-Ronne* (1974-75). Toen Sanguineti Berio deze teksten bezorgde, schreef hij hem: 'Aldus begint de sequenza aller sequenza's die de muziek is aller muziek volgens Luciano.' Het vers waarmee bijvoorbeeld *Sequenza II* (voor harp) begint, luidt als volgt: 'ik heb ketens van kleuren gehoord, gespierd en agressief; Ik heb uw ruwe en strakke geluiden gevoeld.' Berio's sequenza's zijn te beschouwen als een soort 'work in progress', als een 'open' werk in de postmoderne betekenis, net als zijn ganse oeuvre eigenlijk. Deze sequenza's ontstonden in nauwe samenwerking met de solisten aan wie ze zijn opgedragen. Zo is *Sequenza I* voor fluit (1958) opgedragen aan de beroemde Italiaanse fluitist Severino Gazzelloni die heel wat hedendaags werk creëerde. *Sequenza III* voor vrouwenstem (1965) schreef hij voor de legendarische Cathy Berberian (zijn echtgenote van wie hij in 1966 scheidde) en *Sequenza VII* voor hobo (1969) voor de al even beroemde en legendarische hoboïst en componist Heinz Holliger. *Sequenza XIII* voor accordeon (1995) droeg hij op aan de Italiaanse ster-accordeonist Teodoro Anzelotti. In al deze sequenza's worden zogenaamde

'extended techniques' (niet klassieke speel-/zangtechnieken) gebruikt. Berio mag – zeker in de vroege sequenza's – gerust als een pionier worden beschouwd in het gebruik van deze specifieke technieken in functie van de muzikale expressie. Volgens Berio zelf moeten deze sequenza's met al hun 'vernieuwingen' als vormen van instrumentaal/verticaal theater beschouwd worden.

Johan Huys

Luciano Berio

Brussels Philharmonic © Bram Goots

za 13 & za 20.06.15 / 20.00 / Concertzaal Laureatenconcert Koningin Elisabethwedstrijd I & II / Brussels Philharmonic

Ontstaan door en voor de viool gaf de Ysaÿwedstrijd zijn erfenis door aan de Koningin Elisabethwedstrijd in 1951. In zijn lange bestaan heeft de 'Olympiade van de muziek' memorabele winnaars opgeleverd. Sommigen bleken eendagsvliegers, anderen namen een steile vlucht. De winnaar kan alvast aansluiten in een mooi rijtje met topviolisten.

Christianne Stotijn © Marco Borggreve

do 24.09.15 / 20.00 / Kamermuziekzaal Christianne Stotijn & Oxalys / Voyage exotique

In het hoge gezelschap van mezzosopraan Christianne Stotijn presenteert Oxalys een sprankelende staalkaart van vroeg-20e-eeuwse kamermuziek. Uiteraard verdient het exotisme van de Franse impressionisten een plaats in dit programma. Een concert waarin impressionistische toetsen en op de Spaanse volksaard geïnspireerde geluiden elkaar naadloos aflossen.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 1 ZAND 34 BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/services.

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 west-vlaanderen
de gebreken provincie

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

GOBRA
be

FOCUS|WTV